

FÜGGETLEN LAPOK

Az előfizetési pénzek

s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első magyar egye- sületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18. sz. a.) intézendők.

Erdemtetlen levelek el nem fo- gadtatnak.

Magyelemek ezentul minden szerdán és szombaton.

Előfizetési ár: Ezentul egész évre 10 frt., félre 5 frt., negyedévre 2 frt. 50 kr. Beiratást 31: 6-hasasos petit-sor 5 kr., belyegdíj minden beiratásért 30 kr. A „nyilt-tör”-ben 4-hasasos petit-sor 20 kr.

A jun. 22-ki allocutio és az új társadalom.

I.

Pest, jul. 7.

Az 1864. decz. 8-ki encyklika óta, Róma szava csak egyszer riasztá fel az erkölcsi világ közlelkismeretét. Ez a minap történt azon allocutio által, melyet IX. Pius folyó év jun. 22 kén tartott.

Négy év előtt leginkább Olasz- és Franciaország talalta politikáját és államelveit. S jölehet az elvek egyetemesége Krisztus helytartójának szavát, az összes katolikus népek, sőt az egész keresztény világ meggyőződése elé tartozónak ítélte: a franciaia és olasz sajtó volt az, mely első sorban érzé magat hivatottnak a Vatikánal szembeállani.

Nagy, általános elkeseredés fogta el a közvéleményt. Gyanúsíták, szidalmazták a pápát; nyilt harczra hívták ellene a szabadságot és haladást. He- teken át, az encyklika volt az egyetlen napi kérdés, arról írtak, arról vitáztak, a fölött beszéltek, gondolkodtak, éreztek minden körben, ahol csak két ember is összejött.

Igy van ez most Ausztriában. A jun. 22-ki allocutio nem kerülhetett ki a deczemberi encyklika sorsát.

Mindkét okmány messze horderejű, nem csupán az elvek őszintesége folyt, hanem azon történelmi fejlődés okozatainak következtében is, melyek századok muló rohamában az erkölcsi elemek uralmát emelik szükségkép a világrend föntartó alapjává.

Nem tagadhatjuk feladatunk súlyát az új helyzettel szemköt, melyet szent- séges atyánk szózata lelkiismeretünk- rő, s bár hitünk a vallás és erkölcs elveinek megóvásában talál csak jö- vendőt és reményt, az új társadalom számára: a vihar, mely két hét óta Róma ellen zug hullámaival, minden becsületes katolikus emberben a fáj- dalom és aggodás érzetét kelti.

A pápa szólott. A pápának szölli- ni joga volt.

IX. Pius nem azon ember, kinek ajkán elhalna az igazság szava, ha azt kimondani, lelkiismerete sürgeti.

E bátorság a pápák hagyományos erénye.

Ávagy haladásában már oly tisztá lenne társadalmunk, hogy a legmag- sabb erkölcsi forum tanító szózatára nem szorulna? Oly bevégzett tökélyű kultúránk, hogy az elvek vitatása többé fölösleges volna? Oly igazak eszméink, hogy az igazság criteriumait megvet- hetnők? Oly magasztosak érzelmeink,

hogy nemesítő intelmek után nem so- vároghatnánk?!

Nem. A tökély e foka, nemünk tö- rekvésének eszménye lehet, de valósi- tása, emberi erőkn kívül áll.

Az abszolút tudás, mint az abszolút jó, ma oly messze áll társadalmunk- tól, min min lig. A haladás mellett ott van a hanyatlás, a tudás mellett a tu- datlanság, az igazság mellett a tévely, a jó mellett a rossz, a hősi lemondások mellett az önzés, a vallásosság mellett a vallástalanság, a hit mellett a kételey. Ezen ellentétek egymáshatásá- ban, hol az egyik, hol a másik fél tul- nyomó; de ha negatív erők győznek, a szellemek épen ugy szenvednek, mint a vallás.

E felfogásban Rómának szózata teljesen indokolt.

E szerent az allocutio genetikus oka a mily észszerű, oly alapos. Erről vitáznunk fölösleges.

Más az, a mi a hazát és birodalmat, sőt az összes világsajtót forrongásba hozta, t. i. az allocutio tartalma.

Szében ő szentsége szózatával, mely a katolikus híveket lelkiismeret- ben kötelezi, minden katolikus elme elsápad, következményein az allocutio elveinek, meghasonlásba jön a csaknem egy egész század teremtetett állami, poli- tikai és kulturai tényladékokkal, az uralkodó eszmékkel, rokonszenvekkel,

egy század hagyományával, nevelé- siünkkel, mely képezett, családi tüzhe- lyünkkel mely szebb emlékeink képe, a társadalmi renddel, mely legitim intéz- mény lett, a politikai reményekkel, melyek sikert ígérnek a jövő látkörén, három ivadék nemes törekvésével, mely könyveket és vért ontott az új társada- lom győzelméért.

Ezen hatás lön lélektani oka a val- lás legfelsőbb örök, Krisztus helytar- tójának legújabb szózata által az el- mékben és kedélyekben támasztott for- rongásnak.

Hivatásunk szelleme komoly fel- adatunkká teszi, hogy a vitázó felek közé helyezkedve, a szeretet és őszin- teség szavát intézzük a becsületes li- beralis szellemekhez, s az elvek alap- jára támaszkodva őszinte, nyilt magya- rázat alá vegyük az allocutio.

Talán sikerül a nemes védelem köz- zepeti megmenteni:

- A kath. egyház 19 százados dicső- ségét;
- a vallás és haladás kompatibili- tását;
- a lelkiismereti kötelmek és politikai szabadság rokonságát;
- a katolicizmus és új társadalom viszonyos békéjét.

Erd-Hanzsabeg, jul. 1. 1868.

Tisztelt Szerkesztő ur! A nagy európai mozgalmak közepette, az államrendszerek változtával, alkotmányos életszancaink kö- zött, mi is Fehérv megye cath. közönsége össze jöttünk: az autonomicus élet szervezé- sének kérdését kölesbös, bizalmas értekezlet alapján megvitadni: tudom lesznek lapok, melyek palam et publice azt fogják Fehér- megyéről írni, azt hangoztatni, miszerint az, Erdély, Nagyvárad, Sopronban mutatkozott mozgalmakhoz csatlakozott, s ha kérdéneik tőlük: miért? bizonyosan azt felelelnék, hogy autonomicus szervezkedésével a Hiera- rchiai ordot catholikus jellegéből kivetkez- tessé. — De mi — a hazafiság érzelmeitől áthatva — egyházunk iránt, mint hű fiait ke- lünkben a legmélyebb tiszteletet s vonzalmat táplálva; — megértve annak isteni hivatását, minden rendelményeit, dogmáit, szentül sért- hetleneknek declaráltuk, s midőn egy részt ezt tettük; nem tehettük azt, hogy egyhá- zunk hű, vallásos érzelmű világi fiait, vala- mint eddig, egy ezután is ömagunktól iso- láva tartjuk; ha ezt tennék, a legnagyobb diffidenciát áruálnék el — össze jött tehát Fehérv megyében nagyszámú közönség, hogy meglöve az egyház: bellügyit, annak külügyi viszonyát illető világi természetű tárgyak elintézése körül nézetét nyilvánítsa, s rá lépjen azon térére, melyet alkotmányos za- bad törvényeink számára kijelöltek:

Midőn ezt tette, tiszta lelkiismerettel mondható s ki is mondá, hogy semmi szaka- dásra nem tör, se az egyház tekintélyeit — mint egyes rágalmak mondani szokták — meg nem veti; sőt ellenkezőleg Fehérv megye clerusa, s világi fiait, okulva az osztrák con- stitutionalis ootroy szerencsétlen phasisán, tanulva az erdélyi meghasonlason, okulva a nem ré Bécsben történt ősz bibornok palé- tája előtti tüntetéseken — ily bekövetkezé- sektől, ily tüntetésektől egyházi tekintélyeit megóvni szent feladatuk tűzte ki. — Rá lépett a jog terére, s kisebb viták után T. Horváth László első alispán ur által adott véleményezéshez csatlakozott a nagy kö- zönség s elfoglalta az 1848 ik emlékirat által nyújtott basist azon öntudattal; hogy alkotmányos szabadságban egyházat „a gyámogóság helyzetből, a kis koruságtól” mint nagyságos Nyirák prépost ur hangsú- lyozá — megszabadítva, egyház politikai szervezeteiben szabadon rendelkezessék.

Ez az, mi jelenleg a nagy mozgalmak közepette az összes jó érzelmű s tisztá öntudatu catholikusokat mozgásba hozza, kik is meg- értve korszeri haladásunk szózatát, a 48 ik törvényekben gyökerező függetlenség és szabadság alapjain, oly autonomiát követel- nek, milyennel országos törvényeink már 1790 és 91-ben protestans testvéreinket föl- ruháztak.

Szükséges, hogy egyházunk az új alkot- mányos államintézmények közepette, új ala-

pot keressen joga és független szabadsága megvédésére, szükséges, hogy egyházunk meg- ismerje a működő erőt s tért, melyet ki- fejte, s melyen haladva a vallásosság, a hit- buzgalom és erkölcsi rend állandósítassék, családok nyugalma, a társadalmi jólét és boldogság eszközöltessék — Ezen erő nem a kormány-hatalomtól függésben, de a vallás belsejében van s azon szabadságban, mely nem tagadhatja meg lelkünknek azon jogát, miszerint Istenünkkel független összekötés- ben lehessünk: a tér pedig az önkormányzati szervezkedés szabad teré.

Szét tekintve korszeri haladásunk tér- mezején, a meggyőződésre jutunk, miszerint az államrendszer változtával, alkotmányos életünk szanczai között, mi katolikusok azon alárendeltségben, függésben, melyben ed- lig lézengénk, semmi módon se maradhatunk. — Nem! mert a kiskorúság bélyegét sütné reánk a jelen s utókor, ha mi a hazafiság és egyház iránti legmélyebb tisztelet ihletétől áthatott főpapjaink által, a 48 ik emlékiratban kifeje- zett jog helyzetet el nem foglalnók, — ha je- lenben egyházunk mindkét rendbeli fiait, az állam irányában a függetlenség s jog azon követelményeivel elő nem állanánk, milye- nekre a kimondott szabad alkotmányos tör- vények s saját lelkiismeretünk kötelez.

Igen! kötelez saját lelkiismeretünk, hogy a világszerre nagy-hírben álló kath. clerus tekintélyét fentarthassuk, s hogy annak egy- fő, mint alrendű papjai a közvélemény rokon- szenvét, a nép bizalmát kivívthassák. — ek- korág az egyház politikai és küloldalgiban, az államhatalomtól függött, nevelésünk és isko- láink, alapítványaink és főpapságunkról a kormány hatalom rendelkezett, s így a kath. clerus gyámogóság helyzetében sem önálló te- vékenységet, sem szellemének megfelelő fej- lődést nem nyerhetett, s mégis a nemzeti köz- vélemény nem a politikai hatalmat, melytől függött, de az egyházat üldözé: így lett a kath. clerus népszerűtlén, az egyház megtá- madásoknak kitéve, — mindezek megszün- nek, ha a hatalom karjaiból kibontakozik az egyház, s az államtól teljesen független egy- házi kezeléssel bírand papjai választása, isko- lái szervezése, birtokai kezelésében. Csak is így, ezen az uton érendi el a nm. püspöki kar, s az alclerus a tekintély tetőpolcát, s az egyháziak állását a legmélyebb tisztelet, sze- retet s oly ragaszkodás környezeté, melyen mindedig a kath. világiaktól elszigetelt- ség, a kormány hatalomtól függés, a jogok nem kellő kezelhetése miatt nem részesült.

Ily eszméktől áthatottan Erd kerületé- nek kath. polgárai öröm s lelkesedéssel ödvö- zölték a sz. fehérvári kath. értekezlet napját, s az aratási nagy munka daczára, intelligenti- ánk, népséglünk ott szép számmal jelent meg részint magán, részint mint többek vallási ér- dekeinek képviselője. Igy Sina ő exája érdi uradalmát, a lelkes és köztisztelben álló Lic s Gusztáv tisztartó ur képviselte.

Egy első rangu magyar mágnás nevét ejtven ki az imént, nem tehetem, hogy a haza- fiak buzditására és örömré, de másrészt az autonomia érveinek szaporítására, köztud- másra ne hozzam, mennyire áldozatkész, mily nagylelkű adományokkal tetézi évenként bá- ró sina ő exája Erdkerületének nevelési és iskolai ügyeit. Csak iskolakönyvekre Erd mvaróságban évenként 84 frt; s szorgalmas tanulók segélyezésére 80 frt; a tanítók jutalma- zására 40 frt, Ercsiben ugyan ezen czélra 300 frt. Tárnokon pedig 140 frt. költ évenként. Ha egy az egyház és iskola ügyeitől kirekesztő rendszer mellett is a hazafiság és vallásos buzgalom dicső tetteivel halmozza egyházunk és hazánk érdekeit az áldozatokban halbat- lan magyar fő ur, mennyit várhatunk nagy szívétől az autonomia beálltával?!

Kereskényi Gyula kath. bizottmányi tag.

Néhány szó a pápai allocutio és az oecumeni zsinat egybe- háta fölött.

(Egy laicustól.)*

„Ausztriában a pápai allocutio nem azon hatást idézte elő, melyet attól vár- ni lehetett volna és melyet a pápai cu- ria is hitt volna. Ennek oka nem a val- lás iránt növekedő közönbösségben és a szt. szék tételei, kijelentései iránti érdektelenségben keresendő. Az igaz hit és a vallásos buzgalom az osztrák népek többségében sokkal is mélyebb gyökereket vertek, hogysem az egyház értékesebb eredményt ne szándékoz- hatott volna elérni, ha éppen ezen alap- ra szoritkozott és csupán a vallásos lelki tudalomban, a lelkiismereti kötel- mek erkölcsi élelésében kereste volna az állam szabadelvű fogalmainak kor- látozását. Az egyház e korlátlan tul- ment, nem elégedett meg azzal, hogy a viszonylatokat, melyek az egyház és állam között föllállottak, tisztába és határozottságra hozza, nem elégedett meg azzal, hogy az egyházhöz tartozó- kat egyházi kérdések megoldása körül,

* Nem törődve a támadható félreértésekkel, kö- zöljük Önnek cikkét kívánság szerint correctura nélkül. Látni fogja Ön, mennyire téves azon nézet, mely egyházrendszerünk „rationabile obsequium”- ban a lelkiismeret kirpáját látja. Igaza van, az allocutio nagy veszélyeknek nyitott kaput, de ezen bajokat megelőzőleg enyhíteni patriotikus feladat minden polgárnak. Nézetét, midőn közzéteszük, nem valljuk, hogy azok egész tartalmát osztanánk. Ugyan csak az allocutioiról megkezdett cikkszo- zatunk arról bizonyoságot fog nyújtani. Legyen Ön tárgyilagossabb, s a politikai okok halmaza közepett ne feledje az erkölcsi érdekek fenyegetett alapját. Társadalmi bajaink sebe tátonyva sir balzsam után. Ne vádolja a clerust véleménynyelmenlenségéről. Lássá, midőn sorait közzéteszük, szabadelvű nor- mák szerint járunk el. Meghallgatjuk Ont és néze- teit, s a miben szükségesnek látjuk, elmondjuk azo- ra vonatkozó ítéletünket. Szerkesztő.

A FÜGGETLEN LAPOK TÁRCZÁJA.

Alighieri Dante.

(Váry Gellértől.)

II.

Dante tanulmányait, melyeket még ott- hon megkezdett, szülőföldre határain tul is buzgóon folytatta. A bölcsészeti tudományok- ban Pádua és Bolognában való időzése alatt tetemes előmenetelt tett. Részt vett azon esz- tában is Certomondo mellett, a hol a firenzei és arezoi guelfek által a ghibellinek nagy veszteséget szenvedtek. A következő évben a Pistoja ellen intézett támadásához csatlakozott. Ekor érte azon reá névze szomorú eset, hogy Beatrice egy boldogabb lét honába költözött, s így kelt házasságra Donati Gemmával egy előkelő firenzei hölgygyel. Ezentul a nyilván- nos hivataloskodásra szánván magát, mivel ez másképp nem volt viselhető, hacsak a vá- rosban létező ezéhek valamelyikébe nem tar- tozik, Dante ez oknál fogva az orvosok és gyógyszerészek ezébébe lépett. Hivatalosko- dása alatt különféle követségeket tulajdoni- tanak neki, melyekből a való csak annyi, hogy egyszer Gimignano, egyszer pedig Romában fordult meg. 1302 ben magasabb tisztségre emeltett, mely forrása leve ké- söbbi szerencsétlenségeinek.

Firenze jöllehet egészben guelf párti volt, mégis két részre vala oszolva, melyek közül az egyik magát fehéreknek, a másik pe-

dig feketének nevezte. Dante kivitte azt, hogy a városból mind a két párt fejei ki- ültak, de mivel a tanács a fehérekhez hajolt, új nyugtalanságok törtek ki.

A feketepártiak Rómában elhatározták Volois Károlyt, ki épen Sicília ellen készült, mint békebíróit Firenzébe küldeni. Dante hasztalanul iparkodott a vést elhárítani, ki maga is a fehérekhez tartozott. Volois Károly megjelent, a várost földulta és a fehéreket ki- ülte. Dante már ez esemény előtt, mivel Va- lois Károly jövetéle ellen volt, 8000 lina pénz- bírságra ítéltetett, melyet kifizetni nem bírván, javai elkoboztattak, maga pedig örökös szám- kivetésre ítéltetett 1302 ben. Dante, ki ekkor a római követségben volt, Arrezzoba, majd Forléba, végre Veronába della Scala Berta- lanhoz menekült, eszközk után látva minde- nütt, melyek segítségével hazájába ismét visz- sajuthatna. Della Scala halála után Veroná- ból eltávozva bújdosott majd Paduában, majd Mugello és Lunigianában, a hol Melaspina marquisnál menedéket talált. Innen ismét Veronába került, ahol azonban nem sokáig időzött, Párisba költözött. Franciaország fő- városában bölcsészeti és hittudományi tanul- mányokkal édesítette némileg a számtüzést keserveit. VII. Henrik Olaszországba vonulá- sának hírére Milanóba sietett, de a hazájába való visszatérhetés reményétől ekkor is elüt- tetett. Végre minden reményességét megfosz- tatva Ravennába vonult a tudományos kép- zettségtől da Polenta Quidóhoz, a hol élte vég- ső napjaink maradt, mert honába többé vissza- nem térhetett. Ily sok szenvedés eltűrése után lepte meg végre a halál a világ egyik legna- gyobb költőjét Ravennában, 1321-ben szt. ke-

reszt fölmagasztaltatása napján. Da Polenta Quidó költői ékszerekkel díszítve temettette el a nagy ember hulláját Ravenna főtemplom-ában, s hogy szándéka szerint emléket nem állíthatott neki, a jövő ében bekövetkezett saját száműzetése okozta. Firenze hasztalanul követelte kintinő fiának csontjait, mert azt többé vissza nem nyerte, s így készítettett némi kárpótlásul 1830-ban Ricci által siremléket karráirai márványból Michel Angelo és Al- fieri emléke közé. A költő élet nagyság- zierint ülő helyzetben fejté jobb kezére támasz- tva ábrázoltatik. Jobb felől Olaszország nem- tője van a siremlék föliratára mutatva: Ona- rete 'k altissimo poeta' (tiszteljték a legna- gyobb költőt), bal felől a költészet a kinyit- tott isteni komédiára támaszkodva jobbával, baljában pedig repkény koszorút tartva.

Dante, ugymond róla Boccacio, közép- termelt, szs orru, hosszukas arcu s nagy áll- kapcsu volt, úgy hogy alsó ajaka még a föl- sönél is kiljebb állott. Vállai kissé görbültek, szemé oly élesek, a mily kicsinyek, szinc barna, haja és szakállá sűrű, bodor és fekete, arczában mindig melábus; ruhái mindig a legtisztességesebbek, s öltözte az érettséghez illő, járásá szelid és komoly, a magány úgy, mint nyilvános magatartásban esodaltos müveltségű. Ámbár igen ékesen szóló, mégis ritkán beszélt, ha csak nem kérdezett. Kit- tönő lelki tehetségű és erős emlékezteti, átható értelmű, magasztos lelkelteti s a miut mitvei mutatják, találékonyaságra névze bámulatos és rendkívüli.

Ez képi röviden a kereszténység és a világ egyik legnagyobb költője életének rövid vázlatát. Üldözötetés és szenvedés nem

hiányozhatott abból, akár mint keresztényt, akár mint nagy költőt tekintjük. A szenvedé- sek elválaszthatlan külső kísérői a kereszt- ténynek, mint szinte a nagy költőnek. A régi korban Homerosz épen úgy nem élt azok nélkül, mint a középkorban Dante, az ujbán pedig Camoens. A keresztény lét is a szenvedésekkel való összekötöttség által lesz nagy- gyá, akkor fejtheti ki egész magasztosságát, mi csoda tehát, ha Dante életpályája is azon toldalék által kísértetett, mely töle sem mint kereszténytől, sem mint nagy költőtől el nem maradhatott. Dantét mégis életének nyom- masztó helyzete s száműzetésének keserve- nem tartóztatva vissza megkezdett költői mun- kasságától. Legjelesebb müvét, az isteni kom- médiát, még száműzetés előtt kezdte meg, de abból ez idő alatt csak hét ének készült- vén el, bújdosása közben Melaspina marquis- nál Lunigianában nyult annak ismétli folyta- tásához, s ettől fogva egész élete végéig foglalkozott avval. Halála után a tizenhárom utolsó ének hiányzott meg, de Dante szelleme álmoközben fának Jakabnak megjelenvén, figyelmeztette őt, hogy háló szobájának abla- kában keressék a hiányzó részleteket, melyek a fal nedvességétől némileg megrongálva, meg is találtattak.

Dante legfőbb és ugy szólván egyedüli munkája a — Divina Commedia, — mely magától a költőtől még csak egyszerűen — Commedia-nak nevezett, míg a későbbi kor által fősége miatt isteni melléknévvel tisz- tetelt meg. E remek költemény anyagát a tulvilági létnek azon három része képezi, hová religiókn tanítmánya szerint a földi pá- lya bevégezése után a lélek juthat, t. i. a po-

kol, tisztítóhely és a menyország (inferno, purgatorio, paradiso.) E szerint az egész há- rom főrésze oszlik: az Inferno-ra, mely harminez- három és a Paradiso-ra, mely szinte harminez- három énekből áll. Mindenik rész kilenez szakaszra oszlik u. m. a pokol kilenez körre (cerchio), a tisztítóhely egy előndvarra, hét körre és a földi paradisosra, a menyor- szág hét bolygó csillag égre, egy álló csillag égre és egy primtum mobile-re van fölözta. Az egésznek a tartalma pedig következő.

Életének közepén a költő azon veszi- észre magát, hogy egy sötét erdőben eltéve- lyedett. Midőn napfölkeltével annak végére jut, egy a sugaraktól megvilágosított hegyre (az igazság) akar fölkeszni, de e szándéká- ban egy párdűz (az érzékiség), egy oroszlan (a becsűgy) és egy nőstény farkas (a bir- vágy) által akadályoztatik. Azon gondol- tókben, hogy ismét az erdőmélyébe tér vissza, megjelenik előtte Virgiliusz (az ész) s tudtal- adja neki, hogy e vad helyről a tisztítóhelyen ke- resztül, de a boldogokhoz egy méltóbb lélek- nek kell öt kalauzolni. A költő kétsége Vir- giliusz azon nyilatkozata által csillapul le, hogy Beatrice bizta meg a vezérekedéssel, s így mindketten utra indulnak s a pokol ka- pujához érnek. Dante pokla a föld belsejének jelentékeny részét foglalja el s Wlcsér alaku, melynek csuca a föld közepén van és a melynek falai lépcsőzetesen több körülfutó fokozat által vannak elkülönözve.

az egyház iránti engedelmességre kötelezte, hanem a jelenlegi állami élet fölött egészen egyszerűen pálcát tört.

Ez általában véve a felelet, melyet Ausztria a pápai allocutióra adott. A z on i d ő, m e l y b e n a p o l i k a t e r e m e t t r e l i g i ó t, é p e n u g y l e j á r t, v a l a m i n t a z, m e l y b e n a r e l i g i ó t e r e m t e t n e p o l i t i k á t. A történelem bizonyítja, hogy az időáramlata nem engedi magát sem szűk mederbe szorítani, sem folyásán feltartóztatni és mindig mind az egyesekre, mind az összes intézményekre és testületekre nézve megszámlálhatatlan fontossággal bír a saját korának valódi és pontos megismerése, fölfogása.

Az újabb kor a kath. egyház tekintélyével összeütközésekre vezetett, olyakra, minők Ausztriában még soha nem voltak. Állottak ugyan Róma és Habsburg egymással szemben már többször is ellenséges helyzetben, de a szentségsólya a habsburg fejedelmek tetteit még soha ily nyíltan és ily tüzetesen nem kárhoztatta el, mint IX. Pius jelenleg ezt I. Ferenc József császárnak megszentelt egyházátörvényeivel tevő. VI. ik Pius és II. József császár semmi esetre sem állottak egymással ily erős ellentétben. Természetes, hogy senki sem várhatta a szentséktől azt, hogy az új osztrák törvényeket hallgatással fogadják, vagy épen el is ismerje, de azt hitte mindenki, hogy Róma, mint mindenkor, ugy most is saját elveit védni fogja ugyan, de a tényeket, mint már tett dolgokat megtörténteknek lenni megengedi. Hogy ez nem így történt, annyival is több megdöbbenést okozott, mert ez által egy küzdelem támadhat, mely sem az egyháznak, sem az államnak hasznos nem leend, és ha a kath. clerus minden kezében álló eszközöket felhasználja és a harez a pusztá vitatások teréről a valószínű életre vitétki át, ugy félni kell, hogy az egyház és állam között egy állandó ellenséges állapot tör ki, mely annyival is szánandóbb és károsabb, hogy ebben a kath. egyház jövő kérdését alá, melynek vallása Ausztria népeinek legnagyobb részéé is.

Azért sürgetőleg szükséges kívánunk, hogy találtassék eszköz, miszerint ne csak egy különlegesen kikényszerített béke, de az összeütközések valószínű kiegyenlítése, a küzdő elemek kibékítése által egy belsőleg fogamzott béke állapíthatassék meg.

Azon confictus, melyben jelenleg Ausztria van, nem egyes és magában álló eset, ezen követelműl: „s z a b a d e g y h á z s z a b a d á l l a m b a n” foly az ki. A kath. egyház éppen ugy, mint bár mely más, követeli, hogy saját törvényei szerint maga kormányozhassa magát. Ezen szabadság elve hozzáférhetlen. De a kath. egyház törvényei oly időből valók és származnak, melyben az államok csak az egyetemes ker. Isten országának tartozmányai; a fejedelmek pedig a szt. Szék teherhordói, vasalljai voltak, és valamint maguk, ugy államaik részéről is a sztszék iránt föltétlen engedelmességet kellett esküdniök. A kath. egyház nem rendel megat alá, mint más egyházak, hitfelekezeti egy államnak, hanem minden államok fölé helyezi magát mint egyetemes intézmény és így minden egyes államban egy államot képez, miből nyilván kitűnik, hogy a kath. egyház tökéletes szabadsága mellett, ugy, amint az van, az állam tökéletes szabadsága meg nem férhet, nem állhat fenn. Ebből támadtak az egyház és állam közt a folytonos ütközések, melyeknek eltávolítására az egyházzal concordatumokat kötöttek az államok.

Ha a kath. egyház mai helyzetét jól fogja föl, be fogja ismerni, hogy az egyházban reformnak történni kell, hogy a jelen korral összhangásban legyen. E végre csak az általános zsinat egybehívása lehet cónoni eszköz.

A 16 ik században a népek és fejedelmek kívánták az általános zsinat tartását, most azt maga a pápa ajánlotta föl és mondta is már ki. 300 év telt már le, mióta a tridentini zsinat 1565. évben utolsó ülését tartotta. Ezen 300 év alatt az emberiség az élet minden terén óriás előhaladásokat tett, új világot teremtet, és egyáltalán lehetlen, hogy ezen új világban is a kath. egyház mindig az 1565. évi állásponton haladatlanul megmaradjon. Csak a korhoz mért reformok által adhatja meg Róma mind önmagának, mind a kath. világnak a békét, és által erősítheti meg újabbban a kath. egyházat, a kath. clerust újult és eredeti aldozari bizalommal töltheti el, a kárhozatos hitszakadást elháríthatja és a

vallás tiszta lényének megszerezheti a valódi érvényt.

Hogy azonban ezen nagy czél elérhessék, szükséges, hogy az egybehívandó zsinat ne csupán a clerusból álljon, hanem abban mind a nemzetek, mind a fejedelemségek képviselve legyenek, amint ez a régi, nevezetesen a tridentini zsinatban is így volt. Fogadják tehát a kath. fejedelmek és népek a IX. Pius által hirdett általános zsinatot egész erélyvel és használják azt föl kellő értelemmel, abban látjuk csak az állam és egyházközi szerencsés, és állandó békének megállapíthatását.

IX. Pius pápa apostoli egybehívó irata,

a melyben a Rómában tartandó, a boldogság szűz szepőlten fogantatása napján, 1869-ben megnyitandó ökumeni zsinat hirdetik ki

Pius pápák,

szolgája az Isten szolgáinak, adjuk ezennel örök emlékeztetl.

Az örök atya egy szülött fia (Aeterni Patris Unigenitus Filius) indíttatva azon szeretettel, melylyel irántunk viseltek, leszállott menyeyi trónjáról, hogy az egész emberi nemet a bűn igája alól, a sátán rabságából a tővelgyes éjlelebből, a melynek gyötrelmei a törzsátva bűne miatt már oly régóta szenved, az idők folyamán megszabadítsa, s a nélkül, hogy az atya dióségét elvesztette volna, a szepőlten és legszentebb szűz Mária által halandó testet öltött s kinyilatkoztatva az égből lehozott tanát, az életmegújulását, s azt anyai s oly sok esodatéttel bebizonyította s magát mint ajándékot és aldozatot éreztünk Istennek edes illatú felajánlotta. Mielőtt azonban a halál legyőzése után dialdalmasan felszállt a mennyekbe, hogy az atya jobbán üljön, kiküldte apostolait az egész világba, hogy az evangéliumot minden teremtménynek hirdessék, s hatalmat adott nekik a vére megvett és alapított egyház kormányzására, mely az igazság oszlopa és sarkköve s menyeyi kinsékekkel bővelkedvén, megmutatja a föld minden népének az útvesztést az igaz tan világosságát s mint egy hajó megát a világ nagy tengerén, ugy hogy ha a világ meg is semmisül, mindazokat, kiket felvessz, sretlenül fentartja. *)

Hogy azonban az egyház mindig az igazság és rend törvényei szerint igazgattassék s az egész keresztény nép örök időkn át egy hitben, egy tanításban, szeretetben és községben maradjon, megígérte, hogy az idők végeik folytonosan vele fog maradni, valamint kiválasztotta mindenek közül Pétert, kit az apostolok fejedelmét, a földön helytartóját, egyházának fejét, alapját és központját rendelt, hogy valamint a rend és becsület rangjával, ugy a legnagyobb és legteljesebb tekintély, hatalom és törvény teljével, a bárányokat és juhokat legeltesse, a testvéreket erősítse s az egész egyházat kormányozza, s legyen az ég kapusa, a köntöndőknek és földöndöknek bírja, ugy hogy kimondott ítéletei az égben is érvényesek legyenek. **) S mivel az egyház egysegének és sretelenségének, valamint Krisztus által rendelt kormányának mindig állandónak kell maradnia, azért a római pápának, Péter utódainak, kik Péter a római széken ülnek, egész teljében el Péter legfelsőbb hatalma az egész egyház fölött, annak törvényhatósága és primatusa.

Azért a római pápák, élvén a Krisztus urunk által szent Péter személyében isteni módon rájuk ruhát hatálmossal és gondoskodással: az Ur egész nyáját legelteni, s hasas mulasztották el megenni mindent, hogy a nap feljöttétől annak leszálltáig megismerje minden nép, nemzetség és nemzet az evangélium tanát, s az igazság és jogosság utain haladva, elérjék az örök életet. De tudják mindenek, hogy a római pápák mily fíradhatlan gondossággal igyekeztek a hit alapját, a klerus fogymét s annak szent és tudományos nevelését, valamint a házasság szentségének és méltóságának védelmét, az ifjúság mindkét nemének keresztény nevelését napról napra mindinkább előmozdítani, a vallást, jámborságot s a népek erkölcsi tiszteletré méltóságát fentartani, az igazságosságot védeni s gondoskodni a polgári társadalomnak is nyugalmáról, rendjéről, jólétéről és érdekéről.

A pápák azt sem mulasztották el, hogy a mikor alkalmasnak látták, különösen igen nehéz zavaroknál s a legszentebb vallásunk s a polgári társadalom veszélyei közben általános zsinatokat híjanak egybe a végett, hogy a katolikus világ püspökeivel, kiket a szent lélek rendelt Isten egyházának kormányzására, tanácskozzanak s egyesült erővel, bölcsen és gondoskodással szilárd alapra állítsák mindazt, mi a dogmák definiálására, a vastag tévelyek legyőzésére, az egyházi feyelem megőrzésére, és helyreállítására s a népek megromlott erkölcsiének megjavítására vezetne.

De tudva van mindenek előtt, mily borzasztó viharok rengetik most az egyházat s mily nagy és sok gonosz fészkel a társadalomban. Mert a katolika egyházat s annak üdvös tanát és tiszteletré méltóságát s az apostoli szék legmagasabb tekintélyét megátadják, letiporják, mindent a mi szent, megvetnek, az egyházi, javakat elrabolják, a püspököket s a legtekintélyesebb, Isten szolgálatának szentelt férfiakat és személyeket, kik katolikus érzelmeik által tüntetik ki magukat, minden módon kinnözzák, a szerzetesi rendeket kiirtják, mindenféle istentelen könyveket, romlást terjesztő hírlapokat és sokféle alaku mindenek felett gonosz felekezeteket terjesztenek, a szerencsétlen ifjúság nevelését majdnem mindenütt elveszik a klerustól, s a mi még rosszabb, sok helyen az istentelenség és a tévely tanítóinak adják át. Azért is a Magunk és minden jól bántára, a lelkek

*) S. Max. Serm. 80.
**) S. Leo Serm. II.

eléggé nem sajnálható kárára, az istentelenség, az erkölcsi romlás és féktelen kikapcsolás, a mindenemű rosz vélemények dügyése, a bűn, isteni elv van terjedve, hogy nem csak a mi legszentebb vallásunk, hanem az emberi társadalom is a legszomorubb módon felzavarattik és gyötörtetik.

A szorongatások o sulya alatt, mely szívünket a földig sújta, legmagasabb, Isten által ránk ruházott pásztori tisztünk azt kívánja, hogy mindinkább megfeszítsük erőnket az egyház káratnak kijávitására, az Ur nyája tövének gondoskodására, elnyomására azok törekvéseinek és veszedelmes támadásainak, kik, ha megőrtőrehetnek, az egyházat és a polgári társadalom alapjait kiforgatják. Mi azonban Isten segélyével már főpapi tisztünk kezdte óta nem szüntünk meg nagyfontosságú hivatalunk kötelemei szerint számos consistorialis allocutióinkban és Apostoli iratainkban fölemelni szavunkat és az Isten és az ő, valamint Krisztus által ránk bízott szentegyháza ügyét állandón megvédeni, az apostoli szék, az igazságosság és igazság jogai mellett harcolni, ellenséges emberek ármányait napfényre hozni, a tévelyeket és hamis tanokat elátkozni, az istentelenség felekezeteit számítani s az ur egész nyájának jóléte fölött örködni és gondoskodni.

De fenséges előidni nyomaiba lépve, helyén láttuk azért minden tiszteletré méltóságunk, az egész katolikus világ püspökeit általános zsinatra hívni össze, a mi már régóta óhajunk volt. De e tiszteletré méltóságunknak, kik hön égre a katolika egyház iránti kitűnő szeretetétől és kiváló hűségétől és hódolatot tanúsítva Irántunk és az Apostoli szék iránt, bölcseségük, tanak és tudományuk által tudókölnek és velünk együtt kesergik az egyháznak, valamint az államnak olyannyira szomorú állapotát, mi sincs annyira szívükön, mint velünk közös ségben tanácskoznunk a gyógyszeről anyai szorongatás ellen. E közsívatat. I. i. mind az igazságos módon felfelóra kell venni és szilárd alapra helyezni, a mi mindenkeftől sulyos időkben az Isten nagyobb tiszteletré, a hit sérthetlenségére, az istenszolgálat díszére, az ember örök üdvére, a világi és szerzetrendi clerus fizyelmére, üdvös és solid képzésére, az egyházi törvények feltgyelésére, az erkölcsiok javítására, az ifjúság keresztény nevelésére s mindenek közös békéjére és egyetértésére vonatkozik.

Megfeszített buzgalommal kell arra is törekedni, hogy Isten segélyével, az egyháztól, ugy a polgári társadalomtól minden baj eltávolíttassék, hogy a szerencsétlen tévelygők a jó utra vissza vezéreltessenek, hogy a bűnök és tévedések kiküszöbölése után magasztos vallásunk s üdvös tanai az egész világon is új életre keljenek, napokint terjedjenek, uralkodjanak, felvirágoztatván az emberi társaság legnagyobb hasznára a jámborságot, becsületességet, igazságot, szeretet, s minden keresztény erényt. Mert senki sem fogja tagadni, miszerint a katolika egyház és tanának ereje nemcsak az emberek örök jólétét tartja szeméi előtt, hanem a népek földi jólétének s a rendnek, nyugalomnak, valamint az emberi tudomány haladásának és soliditásának is hasznát, miként ezt a szent s profán történelem ékőnyvei fényes tökélettel, világosan, nyíltan mutatják, állandón, szemlátomást bizonyítják. Esmert Urunk Krisztus e szavaival: „a hol ketten vagy három összejönnék nevenben, ott jelen vagyok közöttök”. Máté XVIII. 20.) esodalatosan üdít, erősít, vigasztal, azért nem vonhatjuk kétségbe, miszerint a zsinathan is jelen leend isteni kegyelme teljében, hogy megállapíthassuk azt, a mi valamely módon szentegyháza javára szolgál. Miatán tehát Isten és a világosság atya előtt, szívünk alázatoságában éjjel nappal a legáhíthatosabb imákat rebétek ajkaink e zsinatot általánosan összehívandónak tartottuk.

Támazkodva a mindenható atya, fu és szentlélek isten, valamint szent Péter és Pál apostoli tekintélyére, a mely (tekintély) bennünket is megillet a földön, valamint tisztelegő testvéreink a szent római egyház bírnokai tanácsával és beleegyezésével, irásunkkal kedves Roma városába egy általános egyházi közszinatot hívunk egybe és rendelünk ki, a mely jövő 1869 ik év december 8-án a vatikáni basilikában fog tartani; kezdetét veendő szűz Mária a szepőlten istenanya ünnepein s Isten kegyelmével az ő dióségére s az összes keresztény nép javára, fog ugyanis folytatattatni és befejeztetni. Akarjuk és parancsoljuk, hogy mindenütt a mi tisztelegő testvéreink, a patriárikák, érsekek, püspökök, valamint is kedves fiaink, az apátok, s mind azok, a kik jog vagy eljög folytán az általános köz zsinaton résztvenni és szavazni hivatják, ezen általunk hirdett közszinatra eljőjenek, a nekünk és ezen szent széknek tett esküjökönél, a szent engedelmesség s mind azon büntetésekűl fogva, melyek jog vagy szokás szerint a közszinat ünnepélyein ily vonatkozik ellen indítványoztatnak és kimondatnak. Egyuttal í gyelmeztetjük és serkentjük, nemkülönb felhívjuk és szigorúan utasítjuk, a mennyiben ninesen akadályozva alapos okoknál fogva, melyeket azonban rendes megbizottjaik által igazolni tartoznak a zsinaton, hogy a szent conciliumon résztvegyenek és jelenlegyenek.

Reméljük, hogy az isten, a kinek kezében vannak az emberek szívei, a mi főhá szunkat kegyelmesen meg fogja hallgattni, s végnélküli kegyelmével és irgalmasságával kieszközölni, hogy minden népek fejedelméi s különösen a katolikus uralkodók, azon naponkint növekedő áttudatban, hogy a katolikus egyház az emberi társaságnak legnagyobb nyereségére szolgál s az országok s államok legbiztosabb talpkövet képezi, nem csak nem akadályozandják tisztelegő testvéreinket, a püspököket s minden fenn veztetke a concilium látogatásában, hanem inkább őket ebben istápolni és elősegíteni fogják s minden buzgósággal, a mint katolikus fejedelmekhez illik, gyamolítani fognak mindent, a mi az Isten nagyobb dióségére s concilium hasznára szolgálhat.

Hogy azonban ezen iratunk s annak tartalma mindazoknak tudomására jusson, a ki-

ket illet, és senki magát nem tudással ne védhesse, miután még is nébányakat elkerülhet, a kikhez pedig névleg el kellene érkeznie, ennél fogva akarjuk és parancsoljuk, hogy ezen iratunk a lateráni, vatikáni és liberiani patriarhalis basilikáinkban, a mig ott a nép isteni tiszteletré összegyülekezik, kuriának cunrsorjait vagy nehány nyilvános jegyző által hangosan felolvassassék s azután felszegeztessek, nevezett templomok ajtóira, valamint az apostoli iroda ajtóira a campo fiorin szokott helyen s más szokott helyiségeken, a hol egy ideig általános megolvasás végett ki függesztve tartassék, s eltávolítása esetre új példányokkal feleszereltessek. Ezen felolvasás, közhírré tétel és kiszegés által mindazokat, kiket csak iratunk illet, e kiszegés közhírré tételétől számítva két hó múlva ugy akarjuk köteleve tudni, mintha ezen irat maguknak felolvasatott és átadott volna, s ez esetben teljes és tökéletes hitességet tulajdonitunk új másolatoknak, melyeket közgyezyők készítettek s valamely egyházi méltóság aláírásával és pecsétjével vannak ellátva.

Senkinek sincs ennélfogva megengedve ezen hirdetésünket, meghívásunkat, szabályzatunkat, intésünket és kérésünket szétépíteni. Az azonban még is valaki ezt tenoi merő szelvé, tudja meg, hogy a mindenható isten s szent Péter és Pál apostolok haragját hárította magára.

Kelt Rómában sz Péternél a testő lételnek 1868-ik évében, jun. hó 29 én
Főpapságunk 23-ik évében
† Ea Pius a kath. egyház püspöke
L. † S.

(A jelenlevő bírnokok aláírásai következnek.)

Pest, jul. 6.

A mult évrnegyed utolsó napján keltezett lapunkban humanus tartozásunknak ismertük, lefolyt polemikánkra előzava megkövetni, kiket a vita heve között nem rosz akaratból, csupán gyöngeségből ne talán megsértettünk. Mi is, más is gondolhatta, hogy ezen őszinte nyilatkozat, milyent kath. collegáinktól hallani nem szoktak, tartós kibékülés záloga fogott lenni. Rá más nap azonban, az öreg „Pesti Hírnök” egész főri haraggal rángatta sírú szemöldökét a „Független Lapokra,” s szokott tögyökéres, magyar zamattal (igy nevezik néhol Török jános urnak bárdolatlan irodalmi gorombaságait) phrazaival egy második békaegyházhoz skanszonjait írja le.

Ugyan mi lehetett e megrohanás indoka? Egy kis irigység, mely szép erény öreg uraknál a kor gyöngesége. A „Századunk” szives volt tudomásot venni lapunk megjelenésében bekövetkezett változásról, s vonatkozva, a pápai legújabb allocutió keltette szentvedélyek osillapítására szánt akkori egyházi ciklikánk inteniójából azon következtést vonta, hogy a „Független Lapok” kezeméte szerint a magyar kath. papság a legújabb allocutió nyomán nem fog Rómával egy uton járni. A „Századunk” szőnyegen forgó rövid notice ja az elismerés hangján volt írva szerény törekvéseink fölöl. Az elismerés e szava felkavarta az öreg „Hírnök” epéjét, s az irigység álka, mely az első gyilkosvér okozója volt, áttudatlan kifakadásokra ragadta nyelvét. Így ír: „Ezen ajánlat s feltevés, legalaposabban felderíti, hogy sillyedtek a „Független Lapok” szerkesztői és pártolói. Egyházi s vallási hűségét vértőlük az antikatholikus ellenfél. Tu! tu! von!”

Arról, hogy mit olvas ki és mire magyarázza valaki cikkeit, épen nem tehetünk, s ha az egyházzal tőlünk távol álló „Századunk,” vagy bármely más lap, szavainknak több vagy kevesebb, találabb vagy ferdőbb értelmet tulajdonít, az értelmezés szabadságának ezen alkalmazása metaphisice a tárgyilagoss elvek tartalmát megváltoztatni nem fogja.

Sokszor magyarázhatnánk a jó „P. Hírnök” soraiból képtelenségeket, inconsequenttiákat, sophismákat sat. — e fáradságot azonban jobb dolgra szant erőnket megkímélnünk. De hogy a P. Hírnök értelmileg elég gyámolatlanoknak tartja olvasóit íly lehozásokkal mulattani, igen szomorú!

Vallási, egyházi szakadist vár a Független Lapoktól az antikath. sajtó, mondja a Hírnök. Vajjon, csakugyan ezt várják e tőlünk? Nem hisszük, föl sem tehetjük ismerve igen tisztelt író társaink becsületes értelmét, kik ha talán egyházzal velünk egy értelemben ninesenek is, a papszerkesztőben nem csak tisztelik a vallása és egyházához való ragaszkodást, de azt követelik is, mint az elvhűség és következetesség postulatumát, s csak megvetéssel tudnák illetni bennünk a jellemhiányt, mely vallásút megszegi, egyházat megtagadja!

Nem itt rejlik a dolog bibéje? Két kath. irányu politikai lapunk ab ovo, lejátszotta magát a hazai sajtó közvéleménye előtt. Tövezett szerepük, ildomtalan modoruk, okhathatta ezt inkább, mint a határozott kath. irány, melyet Sz. István hazájában földönfutóvá még senki sem tett. Más szellemek kézen az ügy a nemzet előtt becsülést, méltánylatot érdemelhetett vala. Nem ignorálta s nem gyanusította volna azt senki. Több hazafiság, őszintébb nemzetiesség, korszerűt szabadelvűség mellett, a magyar nemzet legnagyobb részének lelkesimerteti és egyházi érdekeit, a sajtóirodalom terén képviselő kath. lapokat, nem bélyegezte volna meg maga katolikus nemzet nagy többsége is,

s nem következett volna be azon igen szomorú állapot, hogy a két kath. politikai lapot csak a papok tartották, tehát éven azok, kiknek arra talán kevesebb volt szükségük. Ezen tovább, mint hat évig tartott állapot között, a népszerűtlenné tett kath. ügy tiszteletré és becsülést kezdett mindinkább aratni a „Független Lapok” irányában és modorában a hazai tekintélyes sajtó részéről! És mi ezt akarunk. Tudtuk, hogy a kezdet kezdete, a siker föltétele: egy hírbén és reputációjában a köztiszteletré rovindikált kath. sajtó!

Az eredmény nem sokára bekövetkezett. Egyes lapok elismerő szavakat ejtettek a „Független Lapok” irányáról, törekvéséről. Ez a fölbresztett rokonszenv egy sugara volt a kath. ügy iránt. Kath. collegáink megirigylették e szerencsét, s igyekeztek a becsületes sajtó ünneleten vallomását ellenük magyarázni. Nyertünk-e ezáltal valamit? Oly áhidalhatlan kínhai falat vonva a teljes elszigetelés folytán a nemzeti és kath. érdekek solidaritása közé, itt a „Hírnök” és az „Id. Tanuja,” amott a hazai sajtó egész sorfala, mint két ellenséges tábor, melyet érzelmeiben és érdekekben mérges elűntettek vérelekek, csak növelték és növelik folyton, az igazságtalan félreértéseket szentegyházunk és papságunk iránt!

Alkotmányos, szabadelvű államban, a vélemények differenciája soha sem lesz ugyan megszüntethető; de épen a józan sajtónak hivatalosa, hogy a nézetekben az alapelvek egyességét igyekezzék terjesztetni, minden oly érdeket vagy tárgyat illetőleg, mely akár e kölesileg, akár politikailag vagy közmeveltségileg a közös hazá és közös társadalom üdvét, fejlődését, nyugalmát hordozza.

Erre törekedtünk mi. S hazafias leltársaink jószándékukat megértették. Köszönet nemcs őszinteségükért.

Kath. collegáink azonban másként becsültek.

Azt mondták: a „Független Lapok” irányával az antikatholikus (értsd az összes hazai lapokat) sajtó megvan elégedve, azt helyesli; tehát a „Független Lapok” csak rosszat, antikatholikus cizelokat akarhatnak.

A sophisma szenbeszűk.

De mindegy; elfogadjuk.

Vajjon talán oda kelle működötünk, hogy a kath. lapok szavát az összes hazai sajtó semmibe vegye, mert mihelyest a mellett nyilatkozik, cikliknek azonnal a haeresis gyújába esnek? Ugy kellene talán működötünk, hogy a mit kath. elme ir, az a hazában, a nemzet előtt viszhang nélkül vesszen el, hogy ne hasson békéltetőleg, fölvilágosítólag, s a világiakra, hanem mindig és egyedül a papoknak prédikáljunk?

Avagy nem valódi nyeresemény-e, egyházunk válságos napjaiban, ha a sajtóban nyilatkozó köztudata a nemzetnek, bizalmát nyilvánítja egy kath. lap működésében nyilatkozó kath. elvek és tendencia iránt és egyáltalán magának ezen kath. lapnak befolyást, hatást nyit a dolgok fejlődésére, a fenforgó kérdések megoldására?

Ítéljen az, kinek erre elég belátása van. Mi azt hisszük, hogy minden lépés, melyet kath. elveknél a hazai közvéleményben elfoglalni sikerül, egy egy vívmány a kath. érdekek és a hazai fejlődés processussához.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

Törvényjavaslat a népiskolai közoktatás tárgyában.

I. FEJEZET.

Népoktatási tanintézetek köre és állíthatósága.

1. § A népoktatási tanintézetek állataik: kisdövidökből, elemi és felsőbb népiskolákból és tanítóképződékből.

2. § A népoktatási tanintézetek, kivéven a tanítóképződéket, (melyek csak nyilvánosak lehetnek) vagy nyilvános, vagy magániskolák.

3. § Népoktatási nyilvános tanintézeteket a törvény által megszabott módon állíthatnak és fentartathatnak: a hazában létező egyházak, községek, társulatok és egyesek.

II. FEJEZET.

A hitfelekezeti s más testületek vagy magánosok által állított nyilvános népnevelési tanintézetek.

4. § Minden, a magyar királyság területén honos hitfelekezeti egyházi, mindazon községekben, hol híveik laknak, saját erejükkel tarthatnak és állíthatnak nyilvános népnevelési tanintézeteket a következők feltételek alatt:

1. § 16-ik vagy 13-ik §-ban megállapított kelleknek megfelelő iskolai épületet tartanak;

2. § 2. §-ban a tanító képzésére, foglalkozására és a tanításra nézve a 121. §-ban és a 14. és 18. §-ok szorosan megtartásuk; 3. §-ban a népiskolában a tantárgyak legalább is a következők legyenek:

- a) erkölcsi- és vallás;
- b) olvasás és írás;
- c) fejbéli és jegyzéssel való számolás, és a hazai mértékek ismerete;
- d) nyelvtan;
- e) természettan és természetrajz; figyelemmel az életmódra és vidékre; melyhez a gyermekek nagyobb részének szülői tartoznak;

f) hazai földi mezőgazdasági és polgári ismeretesei;
g) 4-er, hogy a bökkel, térképek segítségével tanesrelve;
h) 5-ör, hogy 100 éven át leg...
i) 5 §-A felső...
j) 4 §-A felső...
k) 4 §-A felső...
l) 4 §-A felső...
m) 4 §-A felső...
n) 4 §-A felső...
o) 4 §-A felső...
p) 4 §-A felső...
q) 4 §-A felső...
r) 4 §-A felső...
s) 4 §-A felső...
t) 4 §-A felső...
u) 4 §-A felső...
v) 4 §-A felső...
w) 4 §-A felső...
x) 4 §-A felső...
y) 4 §-A felső...
z) 4 §-A felső...
aa) 4 §-A felső...
ab) 4 §-A felső...
ac) 4 §-A felső...
ad) 4 §-A felső...
ae) 4 §-A felső...
af) 4 §-A felső...
ag) 4 §-A felső...
ah) 4 §-A felső...
ai) 4 §-A felső...
aj) 4 §-A felső...
ak) 4 §-A felső...
al) 4 §-A felső...
am) 4 §-A felső...
an) 4 §-A felső...
ao) 4 §-A felső...
ap) 4 §-A felső...
aq) 4 §-A felső...
ar) 4 §-A felső...
as) 4 §-A felső...
at) 4 §-A felső...
au) 4 §-A felső...
av) 4 §-A felső...
aw) 4 §-A felső...
ax) 4 §-A felső...
ay) 4 §-A felső...
az) 4 §-A felső...
aa) 4 §-A felső...
ab) 4 §-A felső...
ac) 4 §-A felső...
ad) 4 §-A felső...
ae) 4 §-A felső...
af) 4 §-A felső...
ag) 4 §-A felső...
ah) 4 §-A felső...
ai) 4 §-A felső...
aj) 4 §-A felső...
ak) 4 §-A felső...
al) 4 §-A felső...
am) 4 §-A felső...
an) 4 §-A felső...
ao) 4 §-A felső...
ap) 4 §-A felső...
aq) 4 §-A felső...
ar) 4 §-A felső...
as) 4 §-A felső...
at) 4 §-A felső...
au) 4 §-A felső...
av) 4 §-A felső...
aw) 4 §-A felső...
ax) 4 §-A felső...
ay) 4 §-A felső...
az) 4 §-A felső...
aa) 4 §-A felső...
ab) 4 §-A felső...
ac) 4 §-A felső...
ad) 4 §-A felső...
ae) 4 §-A felső...
af) 4 §-A felső...
ag) 4 §-A felső...
ah) 4 §-A felső...
ai) 4 §-A felső...
aj) 4 §-A felső...
ak) 4 §-A felső...
al) 4 §-A felső...
am) 4 §-A felső...
an) 4 §-A felső...
ao) 4 §-A felső...
ap) 4 §-A felső...
aq) 4 §-A felső...
ar) 4 §-A felső...
as) 4 §-A felső...
at) 4 §-A felső...
au) 4 §-A felső...
av) 4 §-A felső...
aw) 4 §-A felső...
ax) 4 §-A felső...
ay) 4 §-A felső...
az) 4 §-A felső...
aa) 4 §-A felső...
ab) 4 §-A felső...
ac) 4 §-A felső...
ad) 4 §-A felső...
ae) 4 §-A felső...
af) 4 §-A felső...
ag) 4 §-A felső...
ah) 4 §-A felső...
ai) 4 §-A felső...
aj) 4 §-A felső...
ak) 4 §-A felső...
al) 4 §-A felső...
am) 4 §-A felső...
an) 4 §-A felső...
ao) 4 §-A felső...
ap) 4 §-A felső...
aq) 4 §-A felső...
ar) 4 §-A felső...
as) 4 §-A felső...
at) 4 §-A felső...
au) 4 §-A felső...
av) 4 §-A felső...
aw) 4 §-A felső...
ax) 4 §-A felső...
ay) 4 §-A felső...
az) 4 §-A felső...
aa) 4 §-A felső...
ab) 4 §-A felső...
ac) 4 §-A felső...
ad) 4 §-A felső...
ae) 4 §-A felső...
af) 4 §-A felső...
ag) 4 §-A felső...
ah) 4 §-A felső...
ai) 4 §-A felső...
aj) 4 §-A felső...
ak) 4 §-A felső...
al) 4 §-A felső...
am) 4 §-A felső...
an) 4 §-A felső...
ao) 4 §-A felső...
ap) 4 §-A felső...
aq) 4 §-A felső...
ar) 4 §-A felső...
as) 4 §-A felső...
at) 4 §-A felső...
au) 4 §-A felső...
av) 4 §-A felső...
aw) 4 §-A felső...
ax) 4 §-A felső...
ay) 4 §-A felső...
az) 4 §-A felső...
aa) 4 §-A felső...
ab) 4 §-A felső...
ac) 4 §-A felső...
ad) 4 §-A felső...
ae) 4 §-A felső...
af) 4 §-A felső...
ag) 4 §-A felső...
ah)

f) hazai földleírás és történet;
g) mező gazdaságtan;

h) a polgári jogok és köteleességek rövid ismertetése;

i) ének;
4-er, hogy az iskola táblákkal, legfőképpen a térképekkel, s általában a legszükségesebb taneszközökkel fel legyen szerelve;

5-ör, hogy az iskolákban a szorgalomtól éven át legalább kilenc hónap legyen.

5. §. A felsőbb népiskolákban hitefeleketek általi felállítását a 14. 18. §. s a III. fejezet 49., 50. és 51. §§-ai szabályozzák.

6. §. A kisedővödák állítását és fenntartását a 26., 28., 29., 32 ik §§-ok szabályozzák.

7. §. Mindegyik egyház állíthat fel tanítványokat is, azon feltétel alatt, hogy azok bevezetésénél a 84. és 89. §§-nak elől legyen telve; hogy legalább 3 rendszeres tanítvány minden képezésben; hogy csak oly növendékek vételeseknek fel, kik 4 gimasiumi vagy 3 reáliskolai osztályokat végeztek; legalább is a 90. §-ban írt tárgyak taníttassanak, ezenkívül nyilvános vizsgák tartassanak, s arról a közoktatási miniszter elől jelentést nyújtsanak be, és végül a végzett növendékek számára oly vizsgák tartassanak, minők a 105. és 106. §§-ban meghatározva.

8. §. Minden hitefeleketekből népevelési tanintézetet az állam felügyelete által állván, a kormányának joga és tiszte e célból a felekezeti iskolákat is községi által indíthat megfigyelés alatt, s szigorúan őrködni, hogy a 4. 5. 6. 7. §§-ban foglalt feltételek pontosan teljesüljenek, és hogy az iskola vagyona biztonságosan elhelyezve — céljára rendszeresen tartassanak; ugyancsak joga a kormányának a tanítványok szükségessége adatait a közoktatási miniszternek, s általában bármely iskolából is az általa legalkalmasabbnak talált módon beszélni.

9. §. Ha a 4. 5. 6. és 7. §§-ban foglalt rendelkezések a kormányközégek által való megintés után sem teljesültek, ott a kormány a megyei iskolatanács ajánlatára az illető népiskolát bezárthatja.

Ez esetben a bezárt népiskolát illető mindenemű községi vagy magán alapítványok és javak, a mennyiben azok felekezeti célokra alapítottak, az illető felekezethek tulajdonát át; a mennyiben pedig nem kijelöltek felekezeti célra alapítottak, az azon helységben fennállót, vagy azon alkalommal felállított községi iskolához csatoltatnak. Amennyiben a magán alapítványok a 4. 5. 6. és 7-ik §§-ban foglalt feltételeknek teljesen megfelelő népiskolát állít, a javak visszaalaknak.

10. §. Magánosok és magántársulatok is állíthatnak fel nyilvános népiskolákat, azonban az iránt a felállítandó iskola tervezetétnek bemutatásával tartoznak a kormányának előleges jelentést tenni.

11. §. A magán uton keletkezett nyilvános népiskolák szintén az államkormány felügyelete alatt állanak, és a 4. 5. 6. és 7-ik §§-ban foglalt minden feltételek és törvények rajok névére is érvényesek.

III. FEJEZET.

A községi népoktatási tanintézetek.

12. §. Oly helységekből, hol az egyházak vagy épen semmi, vagy a helység lakói képességének törvény értelmében megfelelő népiskolát nem tartanak, a község köteles a szükséges népoktatási tanintézeteket felállítani.

13. §. Az iskolaépítések egészséges helyen épültek, szárazok s a gyermekek létszámához (egy teremben 60 gyermeknél több nem lehet) mérten elegendő számú, tágas, világos és könnyen szellőztethető tautermekkel legyenek ellátva.

14. §. A fiú- és leánygyermeknek elkülönülve s a mennyire lehet, külön termekben tartatandók.

15. §. A község tartozik az iskolát földgömbbel, térképekkel, táblákkal, s minden szükséges és elegendő számú taneszközökkel felszerelni.

16. §. A szegénységüket kimutató gyermekek könyveket s egyéb taneszközöket is ingyen kapnak az iskolától.

17. §. A tanító díjazásáról a 131. §. értelmében köteles a község gondoskodni.

18. §. Egy tanító 6) növendékénél többet rendszeren nem taníthat.

Rendkívüli esetekben a megyei iskolai tanács adhat rá engedélyt. Ha a növendékek száma három évi kimutatás szerint a 60-at meghaladja, a szükséghez képest segéd tanítók alkalmazandók, vagy több iskola nyíltatandó.

19. §. A községi népiskolák terheit első rendben a község viseli, mely e célra minden kezelebeli vagy hozzátartozó polgárra külön-adót vehet ki. Ez adó azonban a rendes adónak 50% -át nem haladhatja meg.

20. §. A hol a tagosítás még ezentel fog megtörténni, azon alkalommal a már fennálló vagy netán felállítandó községi népiskola számára különítessék el a tagosítandó vagyonnak legalább egy század része.

21. §. Az iskola épületek és tanítók lakásainak építése vagy jelentékenyebb javítása alkalommal a község minden lakosát kötelezheti két gyalog napszám szolgálatára, a mit azonban az akkor folyó ár szerint pénzen is megválthatnak az illetők.

22. §. A 19 ik §. értelmében kivett adókból és a 20 ik §. szerint nyert birtokból bevételt, ugyancsak a 21-ik §. ban foglalt munkaerőt a község csak községi iskolák fenntartására fordíthatja, és egyedül akkor adhatja egyházi népiskola szükségseinek fedezésére, ha a község összes lakói egy hitefelekezethez tartoznak.

Azonban, mihelyt azon községben más hitefelekezethez tartozó 30 tanítóval gyermekek találkoznak, a község köteles lévén községi iskolát nyitni, ez esetben az említett anyagi erőnek csak azon részét adhatja az egyházi iskola s illetőleg iskolák számára, amely a községi iskola minden törvény-szabta szükségseinek fedezésén felül marad.

23. §. Ha a község kimutatja, hogy szükséges népoktatási tanintézetek törvény szerinti fenntartására a kellő anyagi erő nem képes egészen előllátni, akkor a hiányzó összeget első sorban a vármegye köteles fedezni, mely e célra a vármegye összes lakosait megadóztathatja, az egyenes adó 3%-tőljái.

24. §. A mely községekből a vármegye által kivett népoktatási adóból sem volna fedezhető az iskolai szükségletek, a még hiányzó összeg az állam pénztárából szolgáltatik ki.

A. Kisedővödák.

25. §. A hol a község iskolái célokra fordítható évi jövedelme a községi elemi iskola szükségleteinek fedezésére megkívánható összeget 300 forinttal túlhaladja, ott a község köteles kisedővödát, az az: egy intézetet állítani, melyben a hat éves kortól nem ért gyermekek szellemi és testi ápolását nyernek.

26. §. Kisedővödákba felvétetnek mindenly fiú- és leánygyermek, kik életidejük második évét betöltötték, és hetedik életévüket, még el nem érték; és kik községi, ennek nem-létében a járásbeli orvos irásban adott bizonyítványra szerint semmi rágalys betegségekben nem szenvednek, s be vannak oltva.

27. §. A községi kisedővödában ápolást és szükséges oktatást díj nélkül nyernek a gyermekek. A táplálásért a községi iskolai szék által időnkint meghatározott mérsékelt díjt fizetnek a szülők.

Oly szegény gyermekek, kiknek szülői vagy gyámjai e díj lefizetésére nem képesek, ételt is ingyen kapnak.

28. §. A következő tárgyak taníthatók:

1. Minden gyermeknek saját vallása szerinti imádkozás.
2. Korához mért testgyakorlat.
3. Ének.
4. A 4 ik életévét betöltött gyermekek: olvasást, vonalrajzot és némi fejbéli számvetést.

29. §. Kisedővödát igazgató tanítója lehet mindenly férfi és 24 ik életévét betöltött nő, ki okleveles népiskolai tanító, és valamely kisedővödában legalább fél évig működött gyakorlatalag.

30. §. Az óvodában működő rendes és segédtanítóknak, ugyancsak a eselőknek létszámát, és a helyi viszonyokhoz mért fizetését az illető megyei iskolai tanács határozza meg.

A rendes tanítók fizetése azonban a 131. §. szerint állapítatik meg.

31. §. A rendes és segédtanítók a 125 és 126 §§. szerint állítatnak hivatalukba. A eselőket az óvoda gondnok fogadja, az iskolai szék utólagos jóváhagyásával.

32. §. A községi (annak nem létében a járásbeli) orvos köteles hetenkint meglátogatni az óvodát, ott minden gyermeket megvizsgálja és az egész intézetben szükséges egészségügyi rendszabályok iránt az iskolai szék elé irásban jelentést és ha szükséges, javaslatot nyújtani be.

Ha az iskolai szék az orvos jelentése és javaslatai következtében azonnali és kellően nem intézkedik, az orvos köteles az ügyről rögtön jelentést tenni a megyei tanfelügyelőnek.

33. §. Az orvos fáradozásaiért a megyei iskola tanács évi tisztelet-díjat rendel az óvoda pénztárából.

34. §. A községi kisedővödák berendezését és a bennük szükséges ápolást és oktatást rendjét a közoktatási miniszter határozza meg időnkint kibocsátandó rendeleteiben.

B. Elemi népiskolák.

35. §. Oly községben, hol az egyházak vagy épen semmi elemi népiskolát nem tartanak, vagy ha az ilyen tanintézetet fenntartó, illetőleg egyházak hívein kívül más hitefelekezethez tartozó legalább 30 tanítóes gyermek is van a helységben, és eketben a község köteles községi elemi népiskolát állítani.

36. §. Egymástól legfeljebb 1/2 geographiai mérföldtávolságra levő oly községek, melyek saját erejükből nem képesek törvény-szabta elemi népiskolát fenntartani, e célra egyesülhetnek, s közös elemi iskolát állíthatnak.

37. §. Az elemi népiskolai oktatás két tanfolyamot foglal magában, ugymint:

1. a 6 évig tartó mindennapi, és
2. a 3 évre terjedő ismételő iskolai tanítást.

Ez utóbbihoz számítandó a vasárnapi iskola.

38. §. A mindennapi iskolába tartoznak járnai a 6 ik életévüket betöltött gyermekek a 12-ik életévük betöltéséig.

39. §. A 12 ik élet betöltött s általában azon gyermekek, kik a mindennapi iskola egész tanfolyamát bevégezték, az ismételő iskolába kötelesek járnai.

Ha ugyanazon helységben hitefelekezeti vagy egyéb népiskolák is volna, melyekben csak 6 évi tanfolyam van, az azon iskolából kikérült gyermekek is 15-ik életük betöltéséig kötelesek a községi ismételő iskolába járnai.

Ellenben fel vannak töle mentve mindazok, kik a mindennapi iskola bevégeztével felsőbb népiskolai vagy más magasabb tanintézetbe léptek, s ott legalább két évig tanulnak.

40. §. A községi elemi népiskolába járó növendékek tandíjt nem fizetnek.

41. §. A tanórák száma hetenkint a mindennapi iskolában legalább 20, legfeljebb 25, beleértve a vallástant is.

Az ismételő iskolában telen 5, nyáron 2. Az ismételő iskolába járó növendékek 10 éves korukig telen nyáron egyformán, 10 éves korukon felül május 15-től kezdve október 1-ig csupán reggel 7-től 10 óráig tartoznak iskolába járnai.

Az ismételő iskola növendékei pedig április 1-től október 1-ig csupán a vasárnapi iskolában kötelesek 2 órát tölteni.

E szerint szabályozandó a fent kijelölt tanórák száma is.

43. §. A szünetidők összesen 10 hetet évenként nem haladhatnak túl. Mikor tartásuk felül a községi iskola-szék határoz.

44. §. Az elemi népiskolában köteles tanfolyamok:

- Vallás és erkölestan; irás és olvasás,
- fejbéli és jegyekkel számolás, és a hazai mértékek ismerete, nyelvtani beszéd- és értelem-gyakorlatok; hazai földleírás és történet; némi általános földleírás és történet; természettan és természetrajz, különös tekintettel az életmódra és vidékre, melyhez a gyermekek nagyobb részének szövegei tartoznak;
- mezőgazdaság alapvonalai, különös tekintettel a fatenyésztésre és kertészetre; növény, gazdaszomszóság és háztartás leányok számára;
- a polgári főbb jogok és köteleességek tanítása;
- katonai testgyakorlat.

45. §. A tanterv időnkint való megváltozása a közoktatásiügyi miniszter teendője.

46. §. A községi elemi népiskolákba minden hitefelekezeti gyermekek járhatnak, illetőleg járnai kötelezetvén, híveik vallási oktatásáról az illető hitefelekezethek tartoznak gondoskodni.

A vallás oktatásának a közös iskolai órákon kívül s szintén nyilvánosan kell tartatni.

47. §. Minden növendék, a mennyire lehet, anyanyelvén nyerve az oktatást. E célra a gyermekek három évről kimutatható több ségének nyelve leendő ugyan az oktatási nyelv, azonban a kisebbségből is, ha van 30 egyenlyen beszélő gyermek, számára egy segéd-tanító állítandó, ki anyanyelvükön fogja őket tanítani.

C. Felsőbb népiskolák.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

49. §. Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 6000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat állítani s tartatni.

pénzügyi és központi bizottságok idevonatkozó jelentése felolvasatván, kezdetét veszi az általános tárgyalás.

Beniczky Gyula véleménye szerint; a költségvetés megállapítása előtt az egyenes adók nem tárgyalhatók és ez ép oly incorrect eljárás vala, minő volt az, hogy az indirect adók is előlegesen elfogadtattak. Azon képviselő — ugymond — ki a jelen nyomozó körülmények között az egyenes adókat a jelen állapotban való fenntartására, az azoknak felemelésére szavaz, — mielőtt tudná tulajdoskép, mire is fognak a nagy terhek fordítani, nem él, hanem visszaél jogával. Indítványozza tehát, hogy az egyenes adókról szóló törvényjavaslatok tárgyalása halasztassék el az állam költségvetés tárgyalásig.

Trefort Agoston maga is elismeri, hogy a földadó nálunk nagyon súlyos; adókkal bizonyítja, hogy magasabb mint bármelyik más államban; de ez nem a pénzügyminiszter, nem is a törvényhozás hibája, hanem a lefolyt kormányrendszerké bűne. Elismeri, hogy a földadó mindenesetre le kell szállítani, — s az így származó hiányt általános jövedelmi adó által pótolni. De miután ezen átmenet, ezen reform csak hosszabb idő forlantan létesülhet, hogy kárt s veszélyt ne eredményezzen, elfogadja az előterjesztett törvényjavaslatokat.

Papp Simon az egyenes adók felemelésének indokát azon terhekben látja, melyeket el kell viselnünk. Pedig ezeket fedezni lehetne más módon is. Nevezetesen: ne szavazzuk meg az abszolút kormány hajdani esz-közei számára a nyugdíjakat, a szükséges nyugdíjakat néve állapítsák meg egy minimum, 6000 forint évi fizetésnél többet ne adjon az állam, valamint ne adjon kétszeres fizetést sem hivatalnokainak. Adóztatassanak meg továbbá a czimék, kivéve mindazonáltal a tisztelt, tisztelendő s tiszteletes czimeket. A frakkot és cilindert különben nem kívánja megadóztatni, mert hiszi, hogy az orszálfajzat nem fog majomtánczot járnai.

Zichy Nándor gr. elvileg elfogadja ugyan az előterjesztett törvényjavaslatokat, de több módosítványt szándékozik tenni; Szon tag h Pál után első kérdés az, hogy mennyit kell okvetlenül kiadnunk s a jövedelem ahok képest határozandó meg. — Zsarnay Imre a törvényjavaslat elfogadása mellett nyilatkozik. Nagy Ignéz hosszu beszédben indokolja, miért pártolja Beniczky indítványát.

Pulsky Ferenc csodálkozik, hogy szól Beniczky a közzétveti törvények ellen, mikor ő maga is legalább hatszor járult azokhoz szavazatával. Általánosn elfogadja a törvényjavaslatokat. Beniczky Gyula s Pulsky féle előbbi szemrehányást hazugságnak nevezi (Nagy zaj). — Berenczy László a ház általános derültsége közt a statusbejegyzésről értekezik, mely némelyek szerint, minél több adósságszínalásban áll. Hiszen Coblen is azt mondá, hogyha az osztrák kormány nem csinál vala annyit adósságot, akkor Pulsky Ferenc képv. ur soha sem jöhetett volna haza. Pártolja Beniczky indítványát.

Lónyay Gábor azon indítványát Baniczky Gyulának, hogy az egyenes adókról szóló törvényjavaslat halasztassék akkorra, mikor a költségvetés fog tárgyalatni, sem alaposnak, sem indokoltnak nem tartja, mert akkor maga a költségvetés sem volna tárgyalható. Beismeri, hogy a földadó igen terhes, s hogy a képviselőház mégis megzavazza, s azért törtenk, mert nincs miből az államszükségeket fedezni. Miután pedig a földadó kivételének alapja, a catastrális felvétel is hibás, ohajtaná, ha kimondná a ház, hogy ez ideiglenes cataster hiányainak orvoslását, hibáinak kiigazítását szükségesnek látja, és ezt vagy határozottan, vagy legalább jegyzőkönyvben kívánja kimondatni. Mielőltotte még Halász B. Besze János és Péchy Tamás szóltak volna, elnök szavazás alá bocsátván a kérdést, a ház többsége a törvényjavaslatot általánosságban elfogadja. A részletes tárgyalás hétfőre halasztatván.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter átadja a magyar eszakkelti, továbbá a zágrabi és hatvan-miskolci vasutak kiépítéséről szóló s ő Felsőház által szentesített törvényeket, melyek azonnali felolvasatván és kihirdetvén, hason czébből a főrendiházhoz is át fognak küldetni.

A képviselőház jul. 6-ki ülésében elnök bemutatja Irányi Dániel pécskerületi képviselő meghívó levelét. Ellenkezés a szélső baloldalon.) Áttétetik az általános igazoló bizottsághoz. — Azután Kéthelyi József előadó olvassa a központi bizottság jelentését a személyes kereseti és házadó kivételése és befizetéséről, továbbá a pénzügyi törvényeszekkel felállításáról és a Horvát és Tótország által viselendő közterhekről. — Jendrassik Miksa az adó kivételése és befizetéséről szóló törvényjavaslatra vonatkozólag a VII. osztály részéről külön véleményt nyújt be.

Miután még Inkey József Somogyegye Surd községe részéről egy körvényt nyújtott be, elnök arra léri a t. házat, hogy vitaközössáikban mellőzve minden kitéréseket, egyenesen csak a kitért tárgyra szorítkozna (Helyeslés) és ezáltal eszközölje a mennyire csak lehet, a tárgyak sietős befejezését és egyszersmind azt, hogy minél többet tehessen a haza érdekében.

Napirenden van a földadóról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása. Az 1. szakasz felolvasása után Tisza László az 1. és 2. szakasz közü új szerkezet beiktatását kívánja, melyben kimondatnék, hogy a miniszterium azon módok és elvek felől, melyek segítségével a katasteri becsülégszembeszűlés hiányait kielehete javítani, a jövő évi költségvetés előterjesztése alkalmával javaslatot nyújtson be. — Bezeredy László a központi bizottság által ajánlott szerkezet mellett szólal fel. — Nyáry Pál elviselhetetlennek tartja a mostani földadót s ez okból egy módosítványt tesz. Zichy Nándor gr. a kérdést intézi a pénzügyminiszterhez, mit kell

érteni sajtólag az „adó kivetés” kifejezés alatt. Lónyay Menyhért pénzügyminiszter legczéljértbnek tartja a vitaközössé bezártnál válaszolni a tett észrevételekre. (Helyeslés) — Zichy Nándor gr. előadását folytatva, benyújtott módosítványának felolvasására kéri a ház jegyzőjét.

Csengerly Imre jegyző olvassa Zichy N. módosítványát. Zichy Nándor gr. azért szorított módosítványának csupán a törvényjavaslat előterjesztésének hangsúlyozására, mivel nem tartaná czéljértnek, hogy a ház ennél tovább menve a törvényben jelenleg is kimondaná, hogy a földadó alapját le akarja szállítani. — Simonyi Ernő a tvjavaslat hatályát csak a jelen évre kívánja kiterjesztetni, mivel törvény értelmében az adókat csak egy évre szavazhatja meg a törvényhozás. Ily értelemben módosítványt is terjeszt elő. — Ghyecz Kálmán ugy látja, hogy előtte szóló összeavarta az adó összegének megállapítását magával az adózás rendszerével. — Lónyay Menyhért pénzügyminiszter hosszabb beszédben válaszol az előtte szólók észrevételeire s Zichy Nándor gr. kérdésére kijelenti, hogy a választ arra maga a törvényjavaslat megadja, midőn az adót „a fennálló földszorozati munkálatban kimutatott egész évi tiszta jövedelemre” veti ki.

Szavazásnál a központi bizottság szerkezete fogadtatik el.

Olvastatik a 2. szakasz, melyre nézve Stephanides Henrik terjeszt „elő” módosítást, melyben kívánja, hogy az Erdély részére meadott kedvezmény Arva megyére is kiterjesztessék. — Zmeskál Mór hasonló értelemben nyilatkozik.

Tisza László egy javaslatban hívja fel a miniszteriumot erélyes intézkedésre a fégett, hogy az urbéri kártalanítás munkája, az államkötvényeknek kiadása, végre az országnak királyhágón teli részében is vitessek keresztül minden fokozatán és minél előbb fejtessek be. — Lónyay Menyhért pénzügyminiszter helyesli a benyújtott javaslatot. Papp Máté és Vályi János pedig módosításokat nyújtanak be ugyancsak a 2. szakaszra vonatkozólag.

Szólanak még e tárgyban Bethlen Farkas gr. Dobrzanzy Adolf, Hodossin József, és Deák János, mi vegre szavazás alá bocsátatván a kérdés, a központi bizottság szerkezete fogadtatik el: — Bónis Sámuel a 2. és 3. szakasz közü egy új szakasz beiktatását ihdiványozza, — melyben az adóssággal terhelt földbirtokosokon kíván könnyíteni.

Pulsky Fer. Bezeredy László és Zichy Nándor az eredeti szerkezet mellett szólanak fel, mi el is fogadtatik. — A 3. szakaszra Ghyecz Ignéz nyújt be jelentésten” módosítást, mely azonban elvetetik s a 3. szakaszt változatlanul fogadja el a ház. — A 4. szakasz észrevétel nélkül. az 5. szakasz pedig Somoosy Ignéz egy stylaris módosításának mellőzése után szintén változatlanul elfogadtatnak. — A 6. szakasznál Zichy Nándor terjeszt elő stylaris módosítást, melyet azonban a ház nem fogad el. — A 7. szakaszhoz Tisza László nagyobb praecisio végett toldalékok” indítványoz, mely egyhangulag elfogadtatván, a tárgyalás folytatása holnapra halasztatik.

LAPSZEMLE.

Az új népiskolai közoktatási törvényjavaslat fölött a „Századunk” igen is nagy meglepedéssel nyilatkoznván, a nyeresemény fősúlyát abban helyezi, hogy a clerus előbbi befolyása az iskolára megszüntetnék. Fenntartjuk magunknak, hogy a „Századunk” ezen az iskolának a clerus befolyása alóli emancipációjára vezércikkünkben részletesebben vonatkoztassunk és ama kérdést, vajjon előnyösebb-e az iskolára, vagy nem, ha az a clerus fölügyelete alól elvonatik, érdemlegesebben megvitathassuk. A „Századunk” ezeket mondja a többi közt:

„Habár a kormány eddigi nézetei ellenében nem tagadható, hogy a szülők legközelebbi érdeke és kötelessége gyermekeik valódi miveléséről gondoskodniok, s ebben a község mint saját jólétét magában rejtő ténnyel közvetlen érdekelve van; — kétség-telen, hogy egyedül az állam képes és tekintve a szülőknek az állam érdekeivel szhangzó érdeket, egyszersmind köteles az egyesek kötelemeinek teljesítését elősegíteni s lehetővé tenni az által, hogy az általános iskolakötelezettséget kimondja, a közoktatást gyűnt rendezi s a néptanító állását a jövőben biztosítja.

Annál inkább rokonszenvel fogadjuk jelenleg a liberalizmus és egyenlőségnek ugy mint a községi önkormányzat jogainak elismerésén alapuló népiskolai közoktatási törvényjavaslatot. . . .

A törvényjavaslat — ugy mond tovább — emancipálja a népiskolákat a clerus befolyása alól, mi által ez iskoláknak az eddiginél magasabb jövőt ígér.

Népiskoláink, melyek az ország egyes községeiben kívülálóg a földművelés és munkás osztály számára állottak fenn, nem

a jelen számban foglaltatva egész terjedelmében olvasható.

A „Hazánkban“ Ballagi Mór melegen üdvözölte a kultuszminiszter népközlőjének javaslatát és egyszersmind megítélését fejezi ki a miniszternek jun. 24-én tartott beszéde felett.

A többi közt azt jegyzi meg, hogy a miniszter a vallások egyenjogúsítására vonatkozó törv. javaslatot a kath. autonómia elintézésétől, ezt pedig a kath. főpapkortól tevén függővé, tulajdonképpen a kath. hierarchia végtelenig megakaszthatja a törvényhozás ebbeli működését.

A miniszter azt is mondta, hogy az államvallás iránt nem lehet közönyös.

Erre szintén helyesen jegyzi meg Ballagi a következőket:

„E tétel, bármi szépek is, a miket annak bebizonyítására szövegek felhoz, merőben hamis. Az államnak a vallással semmi dolga, s a vallás, mint ilyen, a törvényhozásnak tárgya sem lehet: a vallás az egyes keblének oly szentsége, melyhez senkinek semmi szövege, és annak dolgaiban senkinek sincs joga avatkozni: — a mi a vallástyűben a tör-

vényhozás alá esik, az annak külső intéstitója, melynél fogva az állammal érintkeznek — az az egyház. Már pedig az egyház oly konkrét dolog, melylyel szemben az államnak vagy oly állást kellene elfoglalnia, hogy minden keblében létező egyházaknak egymással ellenkező hitelveit fogadná magának a többiek hátrányára, a mi meg nagy igazságtalanság volna. S így nem marad az államnak más teendője, mint hogy elvonatkozva valláselvektől amaz institúcióknak puszán polgári oldalát tartsa szem előtt és határozza meg egy felől, az egyházaknak egymáshoz, s másfelől azoknak az államhoz viszonyát.“

BELFÖLD. Hazai ügyek.

— A honvédelmi törvényjavaslatok tárgyalásán kiküldött 15 bizottság elnökét Perzel Mór tábornokot választotta, ki mindjárt kezdetben egy állandó magyar hadsereg felállítását indítványozta, hosszasan indokolt előadásban. Gróf Andrássy kiemelte a közös állandó hadsereg nyújtotta nagyobb biztonságot a külfölddel szemben, és a hon-

védség jelentőségét a belső autonómia biztosítására. Az ülések naponta tartottak, s remélhetőleg be fognak jönni héten fejezve. Perzel mellett a többi balközépi tagok, Ivánka és Várdy Gábor szintén a teljesebben kikülvált magyar hadsereg mellett nyilatkoztak.

— A direkt adók tárgyában kiküldött központi bizottság tanácskozásait befejezte s jelentést a legközelebbi országos ülésben betervezte, úgy hogy a ház ez iránt július 11-ig határozhat. Julius közepén a hadsereg felett fognak az osztrákokban tanácskozni, s a bő vége felé a házban ez ügyet elvívják. Ezután a ház szeptember 1-ig elnapolja magát.

— A magyar horvát küldöttség még két ülésben szerkesztési és hitelési munkálatokkal lesz elfoglalva, mi megtörténvén, a horvát küldöttség július 11-én elhagyja fővárosunkat.

— A pénzügyi bizottmány a budget tárgyalásába merült, s a közlekedési miniszterium budgetjén szerencsésen áthatott.

— A horvát kiegyezésről — írja az „Agr. Zeitung“, hogy Glyczy Kálmán volt az, ki a visszavonásba esett horvát minoritást a kiegyezésnek megnyerte, s a közlekedést behetségesíté.

VEGYES.

— A mult worms Luther ünnepélyen a világ minden vidékéről érkezett vendégek számát 10,000 főre teszik. A porosz királyné és koronahercegen kívül jelen volt még a hesseni és weimari nagyfejedelem s a württembergi király. Az angol királyné a porosz királyhoz a következő sürgönyt intézte az ünnepély alkalmából: „Kérem a Luther-emlék egyetnek üdvözlőmet jelenteni nagy feladatának szerencsés megoldása alkalmából. A protestans Anglia ösztönte részvétellel emlékezik meg a worms ünnepélyéről, mely Németország protestans népeit és fejedelmét egyesíti.“ Az emlék negyességű gránittalapozaton emelkedik, melynek minden oldala 40 láb hosszú. Ezen talpazat négy szögletén nyolc láb magasságu oszlopokon emelkednek a 8 és fel láb hosszú bronzszobrok, melyek a reformatio legkiválóbb és leg hatalmasabb támogatóit ábrázolják: Bölcs Frigyes, szász választófejedelem, Fülöp, hesseni tartománygrófot, Melancthon Fülöpöt és Reuchlin Jánost. A negyesség eleje nyitva áll, a másik három oldala 4 — 5 láb magas falakkal körítve, melyeken a prot. városok szobrai emelkednek: Augsburgé a békepálmával,

a szomorkodó Mugeburgé és a prot. Speieré. Az emlék közepén emelkedik Luther irás szobra, melyet Petrus Waldns, Witelef, Huss és Savonarola szobrai vesznek körül.

— A belgrádi államügyész panaszlevelenek folytán, Stankovics Fülöp, ki hosszabb ideig Karagyevich Sándor herceg titkára volt, Pesten elfogatott, a „Zastava“ lap szerkesztője Jovanovich Dimitri szintén elfogatott Ujvidéken és a Petervárba várba vitetett, — többrendű gyantsó levelek találtattak nála.

— „A Monde“ római levelezője állítja, hogy a pápai bulla, mely által az oceaneni zsinat egybehívatik, nem csak a rom. katolikus, de a görög és protestans püspökökhez is megküldetett volna, és hozzá teszi, hogy a főhívas folytán a protestansok, nevezetesen az angolok közül bizonyosan fognának megjelenni Arról azonban még misem hallani, vajjon világilag fognak-e meghívni, bár eddig még mindig részt vettek a zsinatokon világiak is.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: ZOVÁNYI MIHÁLY.

T Ö Z S D E.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Title: Pesti áru- és értéktőzsde. Includes items like Gabna-árak, Buza bányási, Készletes, Rozs, Arpa serfőzésre, Zab, Kukorica bányási, Záloglevelek.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Title: Magyar értékpapírok árkelete. Includes items like Pesti keresked. bank, Budapesti keresk. és iparb., Magyar hitelbank, Pesti takarékpénztár, Pesti hengermalom, Pannónia gőzmalom, L. budapesti gőzmalom, Budapesti gáz-felép., Concordia gőzmalom, Budapesti királymalom, Szegedi kivit. gőzmalom, L. upesti szeszszinonitó, Pestbudai butorkézmű, Magyar hitosító-társulat, Pannónia viszonbizt.-társ., Pesti biztosító-intézet, Magyar északi vasút, Pesti kizsúti vasút, Kereskedelmi épület, Lánchíd, Alagút, Magyar földh. záloglevél, Pesti keresk. b. zálogl.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Title: Bécsi börze. Includes sections for Államadósság, Sorsjegyek, and Részvények.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Title: Elsőbbségi kötvények. Includes items like 1862. Erzsébet vasút, 1867. Államvasút, Déli vasút, Északi vasút, Cseh nyugati vasút, Tiszai vasút, Gal. Károly Lajos vasút, Magyar északi vasút, Lemberg-csernov. vasút, Erdélyi vasút, Ausztr. Dunagőzhajóz. társ., Pesti lánchíd.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Title: Érték és pénz. Includes items like Frankfurti váltó, Londoni váltó, Párizsi váltó, Cs. arany, Napoleond'or, Egyleti tallér, Ezüst.

H I R D E T É S E K.

Advertisement for Singer Manufacturing Company. Features an illustration of a woman operating a sewing machine. Text: 'A new-yorki Singer manufacturing Company. Valódi amerikai varrógépeket...'

Advertisement for Profuma Vilmos. Text: 'PROFUMA VILMOS, egyetem-tér 3. szám Pesten ajánlja, dísz- és porinbergi árunk...'

Advertisement for Előfizetési felhívás. Text: 'Az „Uj Korszak“ című havi közlönynek társ-talpa, az „Irodalmi Szemle“...'

Advertisement for Erősítő-tal. Text: 'Erősítő-tal. Alkült tisztelői által tudják, a n. érdemi közönlőnek, miszerint a mélt. Gombos Bertalan...'

Advertisement for Seltenhofer Frigyes. Text: 'SELTENHOFER FRIGYES első magyar tűzoltó-szer-gyár SOPRONBAN...'